

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ
Սահմանադրական իրավունքի ամբիոն

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾՐԱԳԻՐ

Դասընթաց՝	1905/B03 «ՀՀ մունիցիպալ իրավունք»
Որակավորման աստիճան՝	բակալավրի կրթական ծրագիր
Կազմեց՝	իրավ. գիտ. թեկնածու Վ. Ռաֆայելյանը

ԵՊՀ հրատարակչություն

ԵՐԵՎԱՆ 2015

ԾՐԱԳՐԻ ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

1905/B03 «ՀՀ մունիցիպալ իրավունք» (2 կրեդիտ)

Շաբաթական 2 ժամ (16 դասախոսություն, 16 սեմինար, 28 ինքնուրույն աշխատանք)

3-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց

Դասընթացի նպատակը և խնդիրները

Դասընթացի նպատակն է ուսանողին ծանոթացնել ժողովրդավարական պետության հիմնաքարերից մեկի՝ տեղական ինքնակառավարման հետ, վեր հանել դրա կապը տարածքային կառավարման հետ, ուսումնասիրել այդ ոլորտներում հանրային իշխանության կազմակերպման և իրականացման իրավական և ինստիտուցիոնալ առանձնահատկությունները, ինչպես նաև դրանց զարգացման միտումները՝ այլ երկրների առաջավոր փորձի համատեքստում: Արդյունքում ուսանողը համապարփակ և ամբողջական գիտելիքներ կստանա մեր երկրում հանրային իշխանության կազմակերպման և իրացման վերաբերյալ, որոնք մի կողմից ավելի դյուրին կդարձնեն ՀՀ սահմանադրական և ՀՀ վարչական իրավունքի դասընթացների մի շարք ինստիտուտների ուսումնասիրությունը, մյուս կողմից էլ՝ բավարար մասնագիտական որակավորում կապահովեն՝ հետագա պրակտիկ աշխատանքի համար:

Դասընթացի խնդիրներն են՝

- ՀՀ մունիցիպալ իրավունքի տեղի և դերի որոշումը ժողովրդավարական պետությունում,
- Տեղական ինքնակառավարման սահմանադրական և օրենսդրական երաշխիքների ուսումնասիրումը,
- տեղական ժողովրդավարության ամրապնդման և կատարելագործման հնարավոր ուղիների քննարկումը և հիմնավորումը,
- տեղական իշխանության մարմինների կազմակերպման և գործունեության առանձնահատկությունների ուսումնասիրումը, առկա բացթողումների լուծման իրավական կառուցակարգերի վերհանումը,
- պետական և տեղական իշխանության մարմինների միջև հանրային-իշխանական գործառնությունների և լիազորությունների համաչափ, ներդաշնակ վերաբաշխման, այդ մարմինների համագործակցության կառուցակարգերի վերլուծությունը և
- տեղական իշխանության մարմինների քաղաքական և իրավական պատասխանատվության (լինի անհատական, թե՛ կոլեգիալ) կառուցակարգերի ուսումնասիրությունը:

Կրթական վերջնարդյունքները

Դասընթացի ավարտին ուսանողը կունենա գիտելիքներ

- ՀՀ մունիցիպալ իրավունքի, որպես իրավունքի համալիր ճյուղի, էությունից և բովանդակությունից,
- տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման իրավական և ինստիտուցիոնալ համակարգից:
- ՀՀ մունիցիպալ օրենսդրության կառուցվածքից:

Ունակ կլինի՝

(բուն մասնագիտական կարողություններ)

- գնահատել տեղական իշխանության դերն ու նշանակությունը պետության և հասարակության ժողովրդավարական համակարգում,

- բացահայտել մունիցիպալ-իրավական ինստիտուտների իրավական կարգավորման առանձնահատկությունները,
- վերլուծել տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման համակարգի առանձնահատկությունները,
- առաջարկություններ ներկայացնել տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման ոլորտների ինստիտուցիոնալ և իրավական համակարգերի կատարելագործման վերաբերյալ:

Ստուգումների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները

Նախատեսված երկու ընթացիկ ստուգումներն անցկացվում են ուսանողի բանավոր պատասխանի հիման վրա, յուրաքանչյուրը՝ 9 միավոր առավելագույն արժեքով: Յուրաքանչյուր հարցատոմս պարունակում է 3 տեսական հարց, յուրաքանչյուրը՝ 3 միավոր առավելագույն արժեքով: Միավորների քայլը 0,5 է:

1-ին ընթացիկ ստուգումն ընդգրկում է 1-6-րդ թեմաները ներառյալ, 2-րդ ընթացիկը՝ 7-12-րդ թեմաները:

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԱՍ

ԲԱԺԻՆ I: ՀՀ ՍՈՒՆԻՑԻՊԱԼ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

**ԹԵՄԱ 1. ՀՀ ՍՈՒՆԻՑԻՊԱԼ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆ ԵՎ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ
(1 ժամ դասախոսություն)**

1. Մունիցիպալ իրավունքի հասկացությունը, առարկան և մեթոդը: 2. Մունիցիպալ իրավունքի համակարգը և աղբյուրները: 3. Մունիցիպալ իրավունքի տեղը ՀՀ իրավունքի համակարգում: Մունիցիպալ իրավական նորմերը և ինստիտուտները: 4. Մունիցիպալ-իրավական հարաբերությունները և դրանց սուբյեկտները: 5. Մունիցիպալ իրավունքի գիտության հասկացությունը, առարկան և մեթոդը: 6. Մունիցիպալ իրավունքի գիտության համակարգը և աղբյուրները:

Հարցեր 1-6- Կարդացվում է ներածական դասախոսություն:

Թեմային վերաբերող պարտադիր գրականություն

1. «ՀՀ մունիցիպալ իրավունք», Ա.Շ.Հարությունյան, Երևան, 2004
2. Муниципальное право Российской Федерации, Кутафин О.Е., Фадеев В.И., М., 2006
3. Муниципальное право Российской Федерации. Под общ. ред. Ю.А.Дмитриева. Изд-во ЭКСМО, М., 2005

Թեմային վերաբերվող լրացուցիչ գրականություն

1. «Теория государственного управления», Атаманчук Г.В., М., 2004
2. ՀՀ Սահմանադրության մեկնաբանություններ. Ընդ.խմբ. Գ.Հարությունյանի և Ա.Վաղարշյանի, -Եր.: «Իրավունք», 2010.
3. «ՀՀ Սահմանադրական իրավունք», պատ.խմբ. Ն.Ա.Այվազյան, Երևան, 2012

**ԹԵՄԱ 2. «ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ» ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ
ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԵՎ ՏԵՍԱԿԱՆ ՀԻՄՈՒՆՔՆԵՐԸ
(1 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ սեմինար)**

1.Տեղական ինքնակառավարման հիմնական տեսությունները: 2. Տեղական ինքնակառավարման հիմնական համակարգերը արտասահմանյան երկրներում: 3.Տեղական իշխանության կազմակերպումը մինչխորհրդային Հայաստանում և ՀԽՍՀ-ում: 4. ՀՀ տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման սահմանադրական մոդելի ընդհանուր նկարագրությունը:

Հարցեր 1-4 - անցկացվում է դասախոսություն՝ հարցուպատասխանի և քննարկումների ձևով:
Հարցեր 2-4 – ինքնուրույն աշխատանք. հանձնարարված նյութերի հիման վրա ուսանողներն ավելի խորն են ծանոթանում թեմային, համեմատական վերլուծության ենթարկելով տեղերում իշխանության կազմակերպման խորհրդային և գործող համակարգը այլ երկրների համակարգերի հետ:

Հարցեր 1-4 - անցկացվում է սեմինար պարապմունք: Ուսանողները ներկայանում են իրենց նախապես հանձնարարված գրականությունն ուսումնասիրած: Անցկացվում է առաջադրված խնդիրների խմբային քննարկում:

Թեմային վերաբերող պարտադիր գրականություն

1. «ՀՀ մունիցիպալ իրավունք», Ա.Շ.Հարությունյան, Երևան, 2004
2. Муниципальное право Российской Федерации, Кутафин О.Е., Фадеев В.И., М., 2006
3. Муниципальное право Российской Федерации. Под общ. ред. Ю.А.Дмитриева. Изд-во ЭКСМО, М., 2005

Թեմային վերաբերվող լրացուցիչ գրականություն

1. Местное управление и самоуправление Франции», Серебренников В.П., Минск, 1981
2. «Великобритания: центральное и местное самоуправление», Гарнер Д., М., 1984
3. «Муниципальные системы зарубежных государств», Емельянов Н.А., М., 1998
4. «Коммунальное право ФРГ», Тимофеев Н.С., М., 1982
5. «Муниципальные органы власти во Франции», Дюран Э.В., М., 1996
6. Местные органы власти зарубежных стран: правовые аспекты. –М.: Спарк, 2001
7. Ashford D.E. British dogmatizm and French pragmatizm: Central-local policymaking in the welfare state. L.: Allen & Unwin, 1982

ՀԱՏՈՒԿ ՄԱՍ

ԲԱԺԻՆ II: ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ ՀՀ ՄՈՒՆԻՑԻՊԱԼ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ ԹԵՄԱ 3. ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ, ՄԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ, ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ԵՎ ԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹՆԵՐԸ (1 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ սեմինար)

1. Տարածքային կառավարման հասկացությունը: 2. Տարածքային կառավարման սկզբունքները (հասկացությունը և տեսակները): 3. Տարածքային կառավարման մարմինների խնդիրները և գործառնությունները (հասկացությունը և դասակարգումը):

Հարցեր 1-3 - անցկացվում է դասախոսություն՝ տեսական նյութի բանավոր շարադրման եղանակով:

Հարցեր 2-3 – ինքնուրույն աշխատանք. հանձնարարված նյութերի հիման վրա ուսանողները կազմում են տարածքային կառավարման մարմինների խնդիրների և գործառնությունների դասակարգման սխեմաներ:

Հարցեր 1-3 - անցկացվում է սեմինար պարապմունք: Ուսանողները ներկայանում են իրենց նախապես հանձնարարված գրականությունն ուսումնասիրած: Ուսանողները ներկայացնում են սխեմաները և խմբային քննարկում անցկացնում դրանց շուրջ:

Թեմային վերաբերող պարտադիր գրականություն

1. «ՀՀ մունիցիպալ իրավունք», Ա.Շ.Հարությունյան, Երևան, 2004
2. Муниципальное право Российской Федерации, Кутафин О.Е., Фадеев В.И., М., 2006
3. Муниципальное право Российской Федерации. Под общ. ред. Ю.А.Дмитриева. Изд-во ЭКСМО, М., 2005

Թեմային վերաբերվող լրացուցիչ գրականություն

1. Зотов В.Б., Макашева З.М., Муниципальное управление. Издат. «ЮНИТИ», М., 2003
2. «Теория государственного управления», Атаманчук Г.В., М., 2004

3. «Административное право Российской Федерации», Алехин А.П., Кармолицкий А.А., Козлов Ю.М., М., 1998
4. «Система государственного управления», Пикулькин А.В., М., 2004
5. «Теория государственного управления», Атаманчук Г.В., М.

**ԹԵՄԱ 4. ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄԸ ԵՎ
ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԸ
(2 ժամ դասախոսություն, 3 ժամ սեմինար)**

1. Մարզպետը որպես կառավարության ներկայացուցիչը մարզում (մարզպետի իրավական վիճակը, պաշտոնում նշանակման և ազատման կարգը, խրախուսման և պատասխանատվության միջոցները, մարզպետի իրավական ակտերը): 2. Մարզպետը և մարզպետարանը (մարզպետարանի հասկացությունը և կառուցվածքը, կազմակերպման և գործունեության հիմքերը): 3. Մարզպետարանի աշխատակազմը (մարզպետարանի աշխատակազմի իրավական վիճակը, կառուցվածքը, մարզպետարանի աշխատակազմի ղեկավարի լիազորությունները, պետական ծառայությունը աշխատակազմում): 4. Հանրապետական գործադիր մարմինների տարածքային ծառայությունների գործունեության համակարգումը: 5. Մարզի խորհուրդը:

Հարցեր 1-5 - անցկացվում է դասախոսություն՝ տեսական նյութի շարադրման և սխեմատիկ պատկերների ներկայացման միջոցով:

Հարցեր 1-5 – ինքնուրույն աշխատանք. հանձնարարված նյութերի հիման վրա ուսանողները կազմում են մարզպետարանի և դրա աշխատակազմի ինստիտուցիոնալ կառուցվածքի, աշխատակազմի ղեկավարի լիազորությունների և մարզպետարանի աշխատակազմում պետական ծառայության դասակարգման սխեմատիկ կառուցվածքը:

Հարցեր 1-5 - անցկացվում է սեմինար պարապմունք: Ուսանողները ներկայանում են իրենց նախապես հանձնարարված գրականությունը և պրակտիկ նյութերն ուսումնասիրած: Ուսանողները ներկայացնում և հարցուպատասխանի ձևով քննարկում են բարձրացված հիմնախնդիրները:

Թեմային վերաբերող պարտադիր գրականություն

1. ՀՀ մունիցիպալ իրավունք, Ա.Շ.Հարությունյան, Երևան, 2004
2. ՀՀ վարչական իրավունք, ուս. Ձեռնարկ, Ընդ. խմբ.՝ Գ.Դանիելյանի, ԵՊՀ հր., Եր. 2012
3. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրություն (2005թ. փոփոխություններով)
4. «ՀՀ վարչատարածքային բաժանման մասին» ՀՀ օրենքը (07.11.1995թ. թիվ ՀՕ-18)
5. «Պետական կառավարչական հիմնարկների մասին» ՀՀ օրենքը (19.11.2001թ. թիվ ՀՕ-247)
6. «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքը (26.05.2011թ. թիվ ՀՕ-172-Ն)
7. «Քաղաքացիական ծառայության մասին» ՀՀ օրենքը (04.12.2001թ. թիվ ՀՕ-272)
8. «Հայաստանի Հանրապետության մարզերում պետական կառավարման մասին» ՀՀ Նախագահի հրամանագիր (20.05.1997թ. թիվ ՆՀ-728)
9. «Մարզպետարանի օրինակելի կանոնադրության մասին» ՀՀ կառավարության 02.05.2002թ. թիվ 18 արձանագրային որոշումը

Իրավական ակտերի էլեկտրոնային աղբյուրներ՝ www.laws.am կամ www.mta.gov.am

Թեմային վերաբերվող լրացուցիչ գրականություն

1. Зотов В.Б., Макашева З.М., Муниципальное управление. Издат. «ЮНИТИ», М., 2003

2. «Теория государственного управления», Атаманчук Г.В., М., 2004
3. «Административное право Российской Федерации», Алексин А.П., Кармолицкий А.А., Козлов Ю.М., М., 1998
4. «Система государственного управления», Пикулькин А.В., М., 2004

Պրակտիկ նյութեր

1. Մարզպետներին նշանակելու և ազատելու մասին ՀՀ նախագահի հրամանագրեր
2. Մարզպետներին խրախուսանքի և կարգապահական տույժի ենթարկելու մասին ՀՀ կառավարության որոշումներ
3. Մարզպետի իրավական ակտերի օրինակներ:

ԹԵՄԱ 5. ՄԱՐԶՊԵՏԻ ԼԻԱԶՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ (1 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ սեմինար)

1. Մարզպետի լիազորությունների ընդհանուր բնութագիրը: 2. Մարզպետի լիազորություններն ըստ կառավարության տարածքային քաղաքականության իրականացման բնագավառների (ֆինանսների, քաղաքաշինության, բնակարանային և կոմունալ տնտեսության, տրանսպորտի և ճանապարհաշինության, գյուղատնտեսության և հողօգտագործման, կրթության, առողջապահության, սոցիալական ապահովության, մշակույթի և սպորտի, բնության և շրջակա միջավայրի պահպանության, ինչպես նաև առևտրի, հանրային սննդի և սպասարկման):

Հարցեր 1-2 - անցկացվում է դասախոսություն՝ տեսական մասի շարադրման և սլայդների ու սխեմատիկ պատկերների ներկայացման միջոցով:

Հարցեր 1-2- ինքնուրույն աշխատանք. հանձնարարված նյութերի հիման վրա ուսանողներն ավելի խորն են ծանոթանում թեմային, կազմում ելույթներ (զեկույցներ)՝ ներկայացնելով ՀԳՄ-ների հետ փոխհարաբերություններում և ըստ ՀՀ կառավարության տարածքային քաղաքականության իրականացման բնագավառների մարզպետին վերապահված լիազորությունների բնույթի և ծավալի հիմնավորումները:

Հարցեր 1-2 - անցկացվում է սեմինար պարապմունք: Ուսանողները ներկայանում են իրենց նախապես հանձնարարված գրականությունն ուսումնասիրած: Ուսանողները խմբային քննարկում են ներկայացված ելույթները, քննարկում բարձրացված հիմնախնդիրները:

Թեմային վերաբերող պարտադիր գրականություն

1. «Հայաստանի Հանրապետության մարզերում պետական կառավարման մասին» ՀՀ Նախագահի հրամանագիր (20.05.1997թ. թիվ ՆՀ-728)
2. «Մարզպետարանի օրինակելի կանոնադրության մասին» ՀՀ Կառավարության 02.05.2002թ. թիվ 18 արձանագրային որոշումը:

Իրավական ակտերի էլեկտրոնային աղբյուրներ՝ www.mta.gov.am կամ www.laws.am

ԲԱԺԻՆ III: ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ ՀՀ ՄՈՒՆԻՑԻՊԱԼ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ ԹԵՄԱ 6. ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ (1 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ սեմինար)

1. Տեղական ինքնակառավարման հասկացությունը: 2. Տեղական ինքնակառավարումը որպես սահմանադրական կարգի հիմունք: 3. Տեղական ինքնակառավարումը որպես բնակչության

կողմից տեղական նշանակության հարցերի ինքնուրույն լուծման իրավունք: 4. Տեղական ինքնակառավարումը որպես ժողովրդաիշխանության իրացման ձև:

Հարցեր 1-4 - անցկացվում է դասախոսություն՝ հարցուպատասխանի և քննարկումների ձևով:

Հարցեր 2-4 – ինքնուրույն աշխատանք. հանձնարարված նյութերի հիման վրա ուսանողներն ավելի խորն են ծանոթանում թեմային, վեր են հանում տեղական ինքնակառավարման հասկացության սահմանումների տարբերությունները, առավելություններն ու թերությունները, փորձում են հիմնավորել տեղական ինքնակառավարման կարևորությունը ժողովրդաիշխանության իրացման համակարգում, ինչպես նաև դրա իրականացման իրավունքի կրողին:

Հարցեր 1-4 - անցկացվում է սեմինար պարապմունք: Ուսանողները ներկայանում են իրենց նախապես հանձնարարված գրականությունն ուսումնասիրած: Ուսանողները խմբային քննարկում են բարձրացված հարցադրումները և դրանց լուծման վերաբերյալ ներկայացված առաջարկությունները:

Թեմային վերաբերող պարտադիր գրականություն

1. ՀՀ Սահմանադրության մեկնաբանություններ. Ընդ.խմբ. Գ.Հարությունյանի և Ա.Վաղարշյանի, -Եր.: «Իրավունք», 2010.
2. ՀՀ մունիցիպալ իրավունք, Ա.Շ.Հարությունյան, Երևան, 2004
3. ՀՀ վարչական իրավունք, ուս. ձեռնարկ, Ընդ. խմբ.՝ Գ.Դանիելյանի, ԵՊՀ հր., Եր. 2012
4. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրություն (2005թ. փոփոխություններով)
5. «Տեղական ինքնակառավարման» Եվրոպական խարտիա (15.10.1985թ. Ստրասբուրգ: Հայաստանի Հանրապետությունը միացել է ՀՀ Ազգային ժողովի 04.12.2001թ. թիվ Ն-236-2 որոշմամբ)
6. Տեղական ինքնակառավարման եվրոպական խարտիայի լրացուցիչ արձանագրություն տեղական իշխանությանը մասնակցելու իրավունքի մասին (09.09.2009թ. Ուտրեխտ, Նիդերլանդներ: Հայաստանի Հանրապետությունը միացել է ՀՀ Ազգային ժողովի 26.02.2013թ. թիվ ԱԺՈ-052-Ն որոշմամբ):
7. «ՀՀ վարչատարածքային բաժանման մասին» ՀՀ օրենքը (07.11.1995թ. թիվ ՀՕ-18)
8. Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքը (07.05.2002թ. թիվ ՀՕ-337)
9. «Երևան քաղաքում տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքը (15.01.2009թ. թիվ ՀՕ-5-Ն)
10. ՀՀ ընտրական օրենսգիրք» (26.05.2011թ. թիվ ՀՕ-164-Ն)
11. «Հանրաքվեի մասին» ՀՀ օրենքը (12.09.2001թ. թիվ ՀՕ-225)
12. «Տեղական հանրաքվեի մասին» ՀՀ օրենքը (06.02.2002թ. թիվ ՀՕ-304)

Թեմային վերաբերվող լրացուցիչ գրականություն

1. Зотов В.Б., Макашева З.М., Муниципальное управление. Издат. «ЮНИТИ», М., 2003
2. Муниципальное право Российской Федерации. Под общ. ред. Ю.А.Дмитриева. Изд-во ЭКСМО, М., 2005

ԹԵՄԱ 7. ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ

(1 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ սեմինար)

1.Տեղական ինքնակառավարման հիմնական սկզբունքների հասկացությունը: 2. Տեղական ինքնակառավարման սկզբունքները Տեղական ինքնակառավարման եվրոպական խարտիայում:

3. Տեղական ինքնակառավարման սկզբունքները ՀՀ ներպետական իրավունքում: 4. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործառնությունների հասկացությունը և տեսակները:

Հարցեր 1-4 - անցկացվում է դասախոսություն՝ տեսական նյութի շարադրման և սլայդների ու սխեմատիկ պատկերների ներկայացման միջոցով:

Հարցեր 2-4 – ինքնուրույն աշխատանք. հանձնարարված նյութերի հիման վրա ուսանողներն ավելի խորն են ծանոթանում թեմային, վեր հանում այս կամ այն սկզբունքն իրավական ակտերում ամրագրելու առավելությունները կամ դրա բացակայության թերությունները, ներկայացնում յուրաքանչյուր սկզբունքի արտացոլման օրինակներն ըստ կոնկրետ իրավական նորմերի:

Հարցեր 1-4 - անցկացվում է սեմինար պարապմունք: Ուսանողները ներկայանում են իրենց նախապես հանձնարարված գրականությունն ուսումնասիրած: Ուսանողները հերթով ներկայացնում են տեղական ինքնակառավարման սկզբունքները, մշակում օրենսդրական առաջարկությունների նախագծեր՝ հիմնավորումներով, այնուհետև՝ խմբային քննարկում արդյունքները:

Թեմային վերաբերող պարտադիր գրականություն

1. ՀՀ մունիցիպալ իրավունք, Ա.Շ.Հարությունյան, Երևան, 2004
 2. ՀՀ Սահմանադրության մեկնաբանություններ. Ընդ.խմբ. Գ.Հարությունյանի և Ա.Վաղարշյանի, -Եր.: «Իրավունք», 2010.
 3. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրություն (2005թ. փոփոխություններով)
 4. «Տեղական ինքնակառավարման» Եվրոպական խարտիա (15.10.1985թ. Ստրասբուրգ: Հայաստանի Հանրապետությունը միացել է ՀՀ Ազգային Ժողովի 04.12.2001թ. թիվ Ն-236-2 որոշմամբ),
 5. Տեղական ինքնակառավարման եվրոպական խարտիայի լրացուցիչ արձանագրություն տեղական իշխանությանը մասնակցելու իրավունքի մասին (09.09.2009թ. Ուտրեխտ, Նիդերլանդներ: Հայաստանի Հանրապետությունը միացել է ՀՀ Ազգային Ժողովի 26.02.2013թ. թիվ ԱԺՈ-052-Ն որոշմամբ):
 6. Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքը (07.05.2002թ. թիվ ՀՕ-337):
- Իրավական ակտերի էլեկտրոնային աղբյուրներ՝ www.laws.am կամ www.mta.gov.am

ԹԵՄԱ 8. ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԻՄՈՒՆՔՆԵՐԸ ԵՎ ԵՐԱՇԽԻՔՆԵՐԸ

(1 Ժամ դասախոսություն, 2 Ժամ սեմինար)

1. Տեղական ինքնակառավարման հիմունքների և երաշխիքների հասկացությունը: 2. Տեղական ինքնակառավարման տարածքային հիմունքների և երաշխիքների հասկացությունը և սկզբունքները: Համայնքի տարածքային սահմաններն ու կազմը: Համայնքի վերակազմավորումը: 3. Տեղական ինքնակառավարման կազմակերպական հիմունքները և երաշխիքները: 4. Տեղական ինքնակառավարման ֆինանսա-տնտեսական հիմունքները և երաշխիքները (համայնքի սեփականությունը, բյուջեն, համայնքի տնտեսական գործունեությունը: 5. Տեղական ինքնակառավարման իրավական հիմունքները և երաշխիքները:

Հարցեր 1-5 - անցկացվում է դասախոսություն՝ տեսական նյութի շարադրման եղանակով:

Հարցեր 2-5 – ինքնուրույն աշխատանք. հանձնարարված նյութերի հիման վրա ուսանողներն ավելի խորն են ծանոթանում թեմային, տեղական ինքնակառավարման յուրաքանչյուր հիմունքի

և երաշխիքի վերաբերյալ կազմում են ելույթներ և սեմինարներ՝ կազմելով և մեջբերելով կոնկրետ հիմունքին և երաշխիքներին վերաբերվող իրավական նորմերի օրինակներ:

Հարցեր 1-5 - անցկացվում է սեմինար պարապմունք: Ուսանողները ներկայանում են իրենց նախապես հանձնարարված գրականությունն և պրակտիկ նյութերն ուսումնասիրած: Ուսանողները խմբային քննարկումներ են անցկացնում բարձրացված հիմնախնդիրների շուրջ:

Թեմային վերաբերող պարտադիր գրականություն

1. ՀՀ մունիցիպալ իրավունք, Ա.Շ.Հարությունյան, Երևան, 2004
2. ՀՀ Սահմանադրության մեկնաբանություններ. Ընդ.խմբ. Գ.Հարությունյանի և Ա.Վաղարշյանի, -Եր.: «Իրավունք», 2010.
3. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրություն (2005թ. փոփոխություններով)
4. «Տեղական ինքնակառավարման» Եվրոպական խարտիա (15.10.1985թ. Ստրասբուրգ: Հայաստանի Հանրապետությունը միացել է ՀՀ Ազգային Ժողովի 04.12.2001թ. թիվ Ն-236-2 որոշմամբ)
5. Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքը (07.05.2002թ. թիվ ՀՕ-337):
6. «ՀՀ վարչատարածքային բաժանման մասին» ՀՀ օրենքը (07.11.1995թ. թիվ ՀՕ-18)
7. ՀՀ Հողային օրենսգիրք (02.05.2001թ. թիվ ՀՕ-185)
8. ՀՀ ընտրական օրենսգիրք (26.05.2011թ. թիվ ՀՕ-164-Ն)
9. «ՀՀ բյուջետային համակարգի մասին» ՀՀ օրենքը (24.06.1997թ. թիվ ՀՕ-137)
10. Տեղական տուրքերի և վճարների մասին» ՀՀ օրենքը (26.12.1997թ. թիվ ՀՕ-185)
11. «Ֆինանսական համահարթեցման մասին» ՀՀ օրենքը (24.11.1998թ. թիվ ՀՕ-262)
12. Համայնքի բյուջեի եկամուտները նվազեցնող՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենքների կիրարկման արդյունքում համայնքի բյուջեի եկամուտների կորուստները պետության կողմից փոխհատուցելու կարգի մասին» ՀՀ օրենքը (05.12.2006թ. թիվ ՀՕ-254),
13. Համայնքների խոշորացման և միջհամայնքային միավորումների ձևավորման հայեցակարգին հավանություն տալու մասին ՀՀ կառավարության նիստի 10.11.2011թ. թիվ 44 արձանագրային որոշում:

Իրավական ակտերի էլեկտրոնային աղբյուրներ՝ www.mta.gov.am կամ www.laws.am

Պրակտիկ նյութեր

1. Համայնքների միացման, բաժանման կամ սահմանների փոփոխության մասին որոշումների օրինակներ,
2. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրության և լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցման մասին որոշումների օրինակներ,
3. Համայնքի բյուջեի և համայնքային սեփականության, համայնքային իրավաբանական անձանց մասին որոշումների օրինակներ,
4. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների իրավական ակտերի և դրանց վիճարկման մասին դատական ակտերի օրինակներ:

**ԹԵՄԱ 9. ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ
(3 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)**

1. Տեղական ինքնակառավարման համակարգի հասկացությունը և դրա տարրերը: 2. Տեղական ինքնակառավարման ներկայացուցչական մարմինը՝ ավագանին (ավագանու իրավական վիճակը, կազմակերպման կարգը և կառուցվածքը, իրավասությունը և իրավական ակտերը, գործունեության կազմակերպումը, համայնքի ավագանու անդամի իրավական վիճակը և լիազորությունները): 3. Տեղական ինքնակառավարման գործադիր մարմինը՝ համայնքի ղեկավարը (իրավական վիճակը, ընտրության և լիազորությունների դադարեցման հիմքերն ու կարգը, իրավասությունը և իրավական ակտերը): 4. Ժողովրդախիշխանության իրացման այլ անմիջական ձևերը համայնքում: 5. Համայնքի ղեկավարի աշխատակազմը (համայնքային ծառայության հասկացությունը, սկզբունքները և իրավական կարգավորումը, համայնքային ծառայության պաշտոնների դասակարգումը և զբաղեցնելու կարգը, համայնքային ծառայողների իրավական վիճակը):

Հարցեր 1-5 - անցկացվում է դասախոսություն՝ տեսական նյութի շարադրման և սլայդների ու սխեմատիկ պատկերների ներկայացման միջոցով:

Հարցեր 2-5 – ինքնուրույն աշխատանք. հանձնարարված նյութերի հիման վրա ուսանողներն ավելի խորն են ծանոթանում թեմային, կազմում են սխեմաներ, հանձնարարված իրավական ակտերի նախագծեր, ըստ դերերի բաշխման նախապատրաստվում են համայնքային հանրաքվեի կազմակերպման և անցկացման, ՏԻՄ-երի ընտրության և լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցման, ավագանու նիստերի հրավիրման և անցկացման, համայնքային ծառայության պաշտոններում նշանակման և ազատման գործընթացների խաղարկային բեմադրությանը:

Հարցեր 1-5 - անցկացվում է սեմինար պարապմունք: Ուսանողները ներկայանում են իրենց նախապես հանձնարարված գրականությունը և պրակտիկ նյութերն ուսումնասիրած: Ուսանողները բաժանվում են թիմերի, խաղարկում համապատասխան գործընթացը, ներկայացնում ելույթները, վեր հանում խնդրահարույց հարցերը, քննարկում և ամփոփում արդյունքները:

Թեմային վերաբերող պարտադիր գրականություն

1. ՀՀ մունիցիպալ իրավունք, Ա.Շ.Հարությունյան, Երևան, 2004
2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրություն (2005թ. փոփոխություններով)
3. Տեղական ինքնակառավարման եվրոպական խարտիայի լրացուցիչ արձանագրություն տեղական իշխանությանը մասնակցելու իրավունքի մասին (09.09.2009թ. Ուտրեխտ, Նիդերլանդներ: Հայաստանի Հանրապետությունը միացել է ՀՀ Ազգային ժողովի 26.02.2013թ. թիվ ԱԺՈ-052-Ն որոշմամբ):
4. «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքը (07.05.2002թ. թիվ ՀՕ-337)
5. «ՀՀ ընտրական օրենսգիրք» (26.05.2011թ. թիվ ՀՕ-164-Ն)
6. «Տեղական հանրաքվեի մասին» ՀՀ օրենքը (06.02.2002թ. թիվ ՀՕ-304)
7. «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքը (26.05.2011թ. թիվ ՀՕ-172-Ն)
8. «Համայնքային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքը (14.12.2004թ. թիվ ՀՕ-43-Ն)

Պրակտիկ նյութեր

1. ՏԻՄ-երի ընտրության և լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցման մասին որոշումների օրինակներ,
2. Ավագանու նիստերի հրավիրման, անցկացման կամ չկայանալու մասին որոշումների և արձանագրությունների օրինակներ:

ԹԵՄԱ 10. ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ԼԻԱԶՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ (1 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ սեմինար)

1. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունների հասկացությունը և ընդհանուր բնութագիրը: 2. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորություններն ըստ գործունեության բնագավառների (ֆինանսների, հասարակական կարգի պահպանության, պաշտպանության, քաղաքաշինության և կոմունալ տնտեսության, գյուղատնտեսության և հողօգտագործման, տրանսպորտի և ճանապարհաշինության, առևտրի և սպասարկման, կրթության, մշակույթի և երիտասարդության հետ տարվող աշխատանքների, առողջապահության, ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի, սոցիալական պաշտպանության, բնության և շրջակա միջավայրի պահպանության բնագավառներում):

Հարցեր 1-2 - անցկացվում է դասախոսություն՝ սլայդներով ներկայացնելով ՏԻՄ-երի լիազորությունների սխեմատիկ կառուցվածքը և դրանց բովանդակությունը:

Հարցեր 1-2- ինքնուրույն աշխատանք. հանձնարարված նյութերի հիման վրա ուսանողներն ավելի խորն են ծանոթանում թեմային, կազմում են ՏԻՄ-երի համապատասխան բնագավառների լիազորությունների սխեմաներ՝ համեմատելով նույն բնագավառում մարզպետի լիազորությունների հետ, վեր են հանում ՏԻՄ-երի կամավոր, պարտադիր և պետության կողմից պատվիրակված լիազորությունների բնորոշ առանձնահատկությունները:

Հարցեր 1-2 - անցկացվում է սեմինար պարապմունք: Ուսանողները ներկայանում են իրենց նախապես հանձնարարված գրականությունն ուսումնասիրած և սխեմաները կազմած: Ուսանողները խմբային քննարկում են ներկայացված սխեմաները և խնդրահարույց հարցադրումները:

Թեմային վերաբերող պարտադիր գրականություն

1. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրություն (2005թ. փոփոխություններով)
2. «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքը (07.05.2002թ. թիվ ՀՕ-337)

Թեմային վերաբերող լրացուցիչ գրականություն

1. Зотов В.Б., Макашева З.М., Муниципальное управление. Издат. «ЮНИТИ», М., 2003
2. Муниципальное право Российской Федерации. Под общ. ред. Ю.А.Дмитриева. Изд-во ЭКСМО, М., 2005

ԹԵՄԱ 11. ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՐԵՎԱՆ ՔԱՂԱՔՈՒՄ

(2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)

1. Երևանի ավագանին (իրավական վիճակը և գործառույթները, կազմակերպման կարգը և կառուցվածքը, իրավասությունը և իրավական ակտերը, գործունեության կազմակերպումը,

Երևանի ավագանու անդամի իրավական վիճակը և լիազորությունները): 2. Երևանի ավագանու վերահսկողական լիազորությունները: 3. Երևանի քաղաքապետը (իրավական վիճակը և գործառույթները, ընտրության և լիազորությունների դադարեցման հիմքերն ու կարգը, իրավասությունը և իրավական ակտերը, Երևանի քաղաքապետարանի աշխատակազմը, Երևանի վարչական շրջանները և դրանց ղեկավարումը): 4. Երևանի քաղաքապետի լիազորությունները ավագանու հետ հարաբերություններում:

Հարցեր 1-4 - անցկացվում է դասախոսություն՝ տեսական նյութի շարադրման սլայդների ու սխեմատիկ պատկերների ներկայացման և համեմատական վերլուծությունների միջոցով:

Հարցեր 2-4 – ինքնուրույն աշխատանք. հանձնարարված նյութերի հիման վրա ուսանողներն ավելի խորն են ծանոթանում թեմային, կազմում են համապատասխան իրավական ակտերի նախագծեր, համեմատում են Երևանի և այլ համայնքների ՏԻՄ-երի լիազորությունների շրջանակը, կազմում են սխեմաներ, ըստ դերերի բաշխման նախապատրաստվում են համայնքային հանրաքվեի և ժողովրդական այլ նախաձեռնությունների կազմակերպման և անցկացման, Երևանի ավագանու և քաղաքապետի ընտրության և լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցման, ավագանու նիստերի հրավիրման և անցկացման, համայնքային ծառայության պաշտոններում նշանակման և ազատման գործընթացների խաղարկային բեմադրությանը: Առանձին ուսանողներ կազմում են ելույթներ (զեկույցներ) Երևանի քաղաքապետի և Երևանի վարչական շրջանների ղեկավարների լիազորությունների բաշխման համեմատական վերլուծության վերաբերյալ:

Հարցեր 1-4 - անցկացվում է սեմինար պարապմունք: Ուսանողները ներկայանում են իրենց նախապես հանձնարարված գրականությունը և պրակտիկ նյութերն ուսումնասիրած: Ուսանողները բաժանվում են թիմերի, ներկայացնում ելույթները, խաղարկում համապատասխան գործընթացը, վեր հանում խնդրահարույց հարցերը, քննարկում և ամփոփում արդյունքները:

Թեմային վերաբերող պարտադիր գրականություն

1. Հայաստանի Հանրապետության Մահմանադրություն (2005թ. փոփոխություններով)
2. «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքը (07.05.2002թ. թիվ ՀՕ-337)
3. Երևան քաղաքում տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքը (15.01.2009թ. թիվ ՀՕ-5-Ն)
4. «ՀՀ ընտրական օրենսգիրք» (26.05.2011թ. թիվ ՀՕ-164-Ն)
5. «Տեղական հանրաքվեի մասին» ՀՀ օրենքը (06.02.2002թ. թիվ ՀՕ-304)
6. «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքը (26.05.2011թ. թիվ ՀՕ-172-Ն)
7. «Համայնքային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքը (14.12.2004թ. թիվ ՀՕ-43-Ն)
8. Երևան քաղաքի ավագանու 18.06.2009թ. «Երևան քաղաքի ավագանու կանոնակարգը ընդունելու մասին» թիվ 1-Ն որոշումը (14.09.2010թ. թիվ 134-Ն որոշմամբ կատարված փոփոխություններով)

Պրակտիկ նյութեր

1. ՏԻՄ-երի ընտրության և լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցման մասին որոշումների օրինակներ,
2. Ավագանու նիստերի հրավիրման, անցկացման կամ չկայանալու մասին որոշումների և արձանագրությունների օրինակներ,
3. Երևանի քաղաքապետի ընտրության մասին որոշման օրինակ:

**ԹԵՄԱ 12. ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ՆԿԱՏԱՄԲ
ՀՄԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՊԱՏԱՄԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ
(1 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ սեմինար)**

1. Պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների միջև փոխհարաբերությունների խնդիրները և սկզբունքները: Պետական վերահսկողության և հսկողության առանձնահատկությունները տեղական ինքնակառավարման ոլորտում (վարչական հսկողություն, իրավական հսկողություն): 2. Հանրային վերահսկողությունը և ներքին վերահսկողությունը տեղական ինքնակառավարման մարմինների համակարգում: 4. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների քաղաքական և իրավաբանական պատասխանատվությունը:

Հարցեր 1-4 - անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկումների և հարցուպատասխանի ձևով:

Հարցեր 2-4 – ինքնուրույն աշխատանք. հանձնարարված նյութերի հիման վրա ուսանողներն ավելի խորն են ծանոթանում թեմային, առաջարկություններ ներկայացնում մի կողմից տեղական ինքնակառավարման մարմինների վրա պետական մարմինների ազդեցությունը մեղմելու, մյուս կողմից՝ բնակչության առջև դրանց պատասխանատվության աստիճանը բարձրացնելու և համապատասխան իրավական կառուցակարգեր ներդնելու վերաբերյալ:

Հարցեր 1-4 - անցկացվում է սեմինար պարապմունք: Ուսանողները ներկայանում են իրենց նախապես հանձնարարված գրականությունն ուսումնասիրած: Ուսանողները խմբային քննարկում են առաջադրված խնդիրները և առաջարկված լուծումները:

Թեմային վերաբերող պարտադիր գրականություն

1. Հայաստանի Հանրապետության Մահմանադրություն (2005թ. փոփոխություններով)
2. «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքը (07.05.2002թ. թիվ ՀՕ-337)

Թեմային վերաբերող լրացուցիչ գրականություն

1. Актуальные проблемы конституционно-правовой ответственности (В.А. Виноградов, "Законодательство", N 10, октябрь 2002 г)
2. Конституция Российской Федерации. - М.: Юрайт-Издат, 2003г.
3. Конституционно-правовая ответственность в механизме реализации Конституции Российской Федерации (В.А. Виноградов, "Законодательство и экономика", N 2, февраль 2004 г)
4. Практика применения роспуска представительных органов местного самоуправления как формы конституционно-правовой ответственности перед государством. Акопян А.В. Общество и право, 2010.

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

ա) Նորմատիվ ակտեր

1. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրություն (2005թ. փոփոխություններով)
2. «Տեղական ինքնակառավարման» Եվրոպական խարտիա (15.10.1985թ. Ստրասբուրգ: Հայաստանի Հանրապետությունը միացել է ՀՀ Ազգային Ժողովի 04.12.2001թ. թիվ Ն-236-2 որոշմամբ)
3. Տեղական ինքնակառավարման եվրոպական խարտիայի լրացուցիչ արձանագրություն տեղական իշխանությանը մասնակցելու իրավունքի մասին (09.09.2009թ. Ուտրեխտ, Նիդերլանդներ: Հայաստանի Հանրապետությունը միացել է ՀՀ Ազգային ժողովի 26.02.2013թ. թիվ ԱԺՈ-052-Ն:
4. «ՀՀ վարչատարածքային բաժանման մասին» ՀՀ օրենքը (07.11.1995թ. թիվ ՀՕ-18)
5. «Պետական կառավարչական հիմնարկների մասին» ՀՀ օրենքը (23.10.2001թ. թիվ ՀՕ-247)
6. «Պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների մասին» ՀՀ օրենքը (23.10.2001թ. թիվ ՀՕ-248)
7. «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքը (26.05.2011թ. թիվ ՀՕ-172-Ն)
8. «Քաղաքացիական ծառայության մասին» ՀՀ օրենքը (04.12.2001թ. թիվ ՀՕ-272)
9. «Համայնքային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքը (14.12.2004թ. թիվ ՀՕ-43-Ն)
10. «Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքը (03.04.2002թ. թիվ ՀՕ-320)
11. «ՀՀ ընտրական օրենսգիրք» (26.05.2011թ. թիվ ՀՕ-164-Ն)
12. «Հանրաքվեի մասին» ՀՀ օրենքը (12.09.2001թ. թիվ ՀՕ-225)
13. «Տեղական հանրաքվեի մասին» ՀՀ օրենքը (06.02.2002թ. թիվ ՀՕ-304)
14. «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքը (07.05.2002թ. թիվ ՀՕ-337)
15. «Երևան քաղաքում տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքը (15.01.2009թ. ՀՕ-5-Ն)
16. «Տեղական տուրքերի և վճարների մասին» ՀՀ օրենքը (26.12.1997թ. թիվ ՀՕ-185)
17. «ՀՀ բյուջետային համակարգի մասին» ՀՀ օրենքը (24.06.1997թ. թիվ ՀՕ-137)
18. «Ֆինանսական համահարթեցման մասին» ՀՀ օրենքը (24.11.1998թ. թիվ ՀՕ-262)
19. «Համայնքի բյուջեի եկամուտները նվազեցնող` Հայաստանի Հանրապետության օրենքների կիրարկման արդյունքում համայնքի բյուջեի եկամուտների կորուստները պետության կողմից փոխհատուցելու կարգի մասին» (05.12.2006թ. թիվ ՀՕ-254)
20. ՀՀ հողային օրենսգիրք (02.05.2001թ. թիվ ՀՕ-185)
21. «Հայաստանի Հանրապետության մարզերում պետական կառավարման մասին» ՀՀ Նախագահի հրամանագիր (20.05.1997թ. թիվ ՆՀ-728)
22. «Մարզպետարանի օրինակելի կանոնադրության մասին» ՀՀ Կառավարության 02.05.2002թ. թիվ 18 արձանագրային որոշումը
23. Համայնքների խոշորացման և միջհամայնքային միավորումների ձևավորման հայեցակարգին հավանություն տալու մասին ՀՀ կառավարության նիստի 10.11.2011թ. թիվ 44 արձանագրային որոշում:

24. Երևան քաղաքի ավագանու 18.06.2009թ. <<Երևան քաղաքի ավագանու կանոնակարգը ընդունելու մասին>> թիվ 1-Ն որոշումը 1. (14.09.2010թ. թիվ 134-Ն որոշմամբ կատարված փոփոխություններով)

Իրավական ակտերի էլեկտրոնային աղբյուրներ՝ www.gov.am, www.mta.am, www.parliament.am
կամ www.laws.am,

բ) Տեսական աղբյուրներ (դասագրքեր, ձեռնարկներ և մենագրություններ)

1. ՀՀ Սահմանադրության մեկնաբանություններ. Ընդ.խմբ. Գ.Հարությունյանի և Ա.Վաղարշյանի, -Եր.: «Իրավունք», 2010.
2. «ՀՀ Սահմանադրական իրավունք», պատ.խմբ. Ն.Ա.Այվազյան, Երևան, 2008
3. «ՀՀ մունիցիպալ իրավունք», Ա.Շ.Հարությունյան, Երևան, 2004
4. «Տեղական ինքնակառավարումը Ֆրանսիայում», Ա.Շ.Հարությունյան, Երևան, 1996
5. «Конституционное (государственное) право зарубежных стран», Страшун Б.А., Т. 1-2, М., 1999
6. «Конституционное (государственное) право зарубежных стран», Страшун Б.А., Т. 3, М., 1997
7. «Конституционное право: Россия и зарубежный опыт», Чиркин В.Е., М., 1998
8. «Основы конституционного права ФРГ», Конрад Хессе, М., 1981
9. «Конституционное право Франции», Серебренников В.П., Минск, 1976
10. Муниципальное право Российской Федерации, Кутафин О.Е., Фадеев В.И., М., 2006
11. Муниципальное право России, Постовой Н.В., М., 2000
12. Особенности конституционно-правовой и муниципально-правовой ответственности органов и должностных лиц местного самоуправления, *Փճձճճճճ Ա.Ն.*, Ի., 2001
13. Выдрин И.В., Кокотов А.Н., Муниципальное право России. Издат. «НОРМА», М., 2003
14. Кутафин О.Е., Фадеев В.И., Муниципальное право РФ. Издат. «ЮРИСТЪ», М., 2002
15. Муниципальное право Российской Федерации. Под общ. ред. Ю.А.Дмитриева. Изд-во ЭКСМО, М., 2005
16. Муниципальное право Российской Федерации. Под ред. А.М.Никитина. Издат. «ЮНИТИ-ДАНА», М., 2000
17. Зотов В.Б., Макашева З.М., Муниципальное управление. Издат. «ЮНИТИ», М., 2003
18. «Местное самоуправление», Барабашев Г.В., М., 1996
19. Местное управление и самоуправление Франции», Серебренников В.П., Минск, 1981
20. «Великобритания: центральное и местное самоуправление», Гарнер Д., М., 1984
21. «Муниципальные системы зарубежных государств», Емельянов Н.А., М., 1998
22. «Теория государственного управления», Атаманчук Г.В., М., 2004
23. «Теория государственного управления», Феликс Шахмалов, М., 2002
24. «Административное право зарубежных стран» под ред. А.Н.Козирова и М.А.Шатиной, М., 2003
25. «Административное право» Бахрах Д.Н., М., 1993
26. «Государственное управление на этапе перестройки», Лазарев Б.М., М., 1997
27. «Административное право Российской Федерации», Алехин А.П., Кармолицкий А.А., Козлов Ю.М., М., 1998
28. «Курс административного права и процесса», Тихомиров Ю.А., М., 1998
29. «Система государственного управления», Пикулькин А.В., М., 2004
30. «Коммунальное право ФРГ», Тимофеев Н.С., М., 1982
31. «Муниципальные органы Великобритании», Баранчиков В.А., М., 1990
32. «Муниципальные органы власти во Франции», Дюран Э.В., М., 1996

33. Местные органы власти зарубежных стран: правовые аспекты. –М.: Спарк, 2001
34. Конституции государств Европейского Союза/ под. Ред. Л.А. Окунькова. М.: ИНФРА-М-НОРМА, 1997
35. Актуальные проблемы конституционно-правовой ответственности (В.А. Виноградов, "Законодательство", N 10, октябрь 2002 г)
36. Конституционно-правовая ответственность в механизме реализации Конституции Российской Федерации (В.А. Виноградов, "Законодательство и экономика", N 2, февраль 2004 г)
37. Практика применения роспуска представительных органов местного самоуправления как формы конституционно-правовой ответственности перед государством. Акопян А.В. Общество и право, 2010.
38. Adrian CH. State and local government. N.Y.: ME Graw Hill, 1978
39. Ashford D.E. British dogmatizm and French pragmatizm: Central-local policymaking in the welfare state. L.: Allen & Unwin, 1982
40. Roux Andre, «Droit constitutionnel local», Paris, 1995
41. Braibant Guy «Le droit administratif Franґais», Paris, 1984
42. Drago Rolan «Science Administratif», Paris, 1980

Ինտերնետ աղբյուրներ`

1. ՀՀ Տարածքային կառավարման նախարարություն- <http://www.mta.gov.am>
2. Հայաստանի համայնքների ասոցիացիա - <http://www.caa.am>
3. Մունիցիպալ և տեղական իշխանության մարմինների միավորում (UCLG- United cities and local Governments) – <http://www.cities-localgovernments.org/gold/>
4. Her Majesty's Stationery Office – <http://hms.o.gov.uk>
5. Eur-Lex – <http://europa.eu>.
6. Եվրոպայի խորհրդի տեղական և տարածաշրջանային իշխանությունների Կոնգրես - <http://www.coe.int/t/congress>

ՄԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԱՄԲԻՈՆ
«ՀՀ ՄՈՒՆԻՑԻՊԱԼ ԻՐԱՎՈՒՆՔ» ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

1-ին ընթացիկ ստուգման

ՀԱՐՑԱՇԱԲ

1. Մունիցիպալ իրավունքի, որպես իրավունքի համալիր ճյուղի, հասկացությունը:
2. Մունիցիպալ իրավունքի կարգավորման առարկան:
3. Մունիցիպալ իրավունքի կարգավորման առարկան կազմող հասարակական հարաբերությունների բնորոշ հատկանիշները:
4. Մունիցիպալ-իրավական հարաբերությունների տեսակներն՝ ըստ դրանց մասնակիցների առանձնահատկությունների:
5. Մունիցիպալ իրավունքի կարգավորման մեթոդը:
6. Մունիցիպալ իրավունքի համակարգը (ընդհանուր բնութագիրը):
7. Մունիցիպալ իրավունքի ինստիտուտները:
8. Մունիցիպալ իրավունքի աղբյուրները:
9. Մունիցիպալ իրավունքի տեղը ՀՀ իրավունքի համակարգում:
10. Մունիցիպալ իրավունքի նորմերի հասկացությունը և դասակարգումը:
11. Մունիցիպալ-իրավական հարաբերությունները և դրանց սուբյեկտները:
12. Մունիցիպալ իրավունքի գիտության հասկացությունը և առարկան:
13. Մունիցիպալ իրավունքի գիտության մեթոդները:
14. Մունիցիպալ իրավունքի գիտության համակարգը և աղբյուրները:
15. Մունիցիպալ իրավունքի գիտության տեղն իրավաբանական գիտությունների համակարգում:
16. Տարածքային կառավարման հասկացությունը:
17. Ապակենտրոնացման և ապակնցենտրացման սկզբունքները և դրանց հարաբերակցությունը:
18. Տարածքային կառավարման խնդիրները:
19. Տարածքային կառավարման մարմինների գործառույթները:
20. Մարզպետի իրավական վիճակը:
21. Մարզպետի իրավասությունը գործադիր իշխանության հանրապետական մարմինների հետ փոխհարաբերություններում:
22. Մարզպետի գործունեությունն ըստ ՀՀ կառավարության տարածքային քաղաքականության իրականացման բնագավառների:
23. Մարզպետին անմիջականորեն ենթակա պաշտոնների տեսակը, կազմակերպման կարգը և լիազորությունները:
24. Մարզպետարանի կառուցվածքը, կազմակերպման և գործունեության հիմքերը:
25. Մարզպետարանի աշխատակազմի իրավական վիճակը և կառուցվածքը:
26. Մարզպետարանի աշխատակազմի կառավարման և գործունեության կազմակերպման ու ղեկավարման մարմինները:
27. Մարզպետարանի աշխատակազմի ղեկավարի լիազորությունները և պատասխանատվությունը:
28. Մարզպետարանի աշխատակազմում քաղաքացիական ծառայության պաշտոնների դասակարգումը և զբաղեցման կարգը:
29. Մարզպետարանի աշխատակազմի ծառայողների իրավական վիճակը:

30. Մարզպետարանի աշխատակազմի ծառայողների գործունեության օրենսդրական երաշխիքները:
31. Մարզպետի կողմից ՀՀ գործադիր մարմինների տարածքային ծառայությունների գործունեության համակարգումը:
32. Մարզպետի լիազորությունները քաղաքացիական պաշտպանության բնագավառում:
33. Մարզի խորհուրդը և նրա լիազորությունները:
34. Մարզպետի լիազորությունները ֆինանսների բնագավառում:
35. Մարզպետի լիազորությունները քաղաքաշինության, բնակարանային և կոմունալ տնտեսության բնագավառներում:
36. Մարզպետի լիազորությունները տրանսպորտի և ճանապարհաշինության բնագավառում:
37. Մարզպետի լիազորությունները գյուղատնտեսության և հողօգտագործման բնագավառներում:
38. Մարզպետի լիազորությունները կրթության, առևտրի, հանրային սննդի և սպասարկման բնագավառներում:
39. Մարզպետի լիազորությունները առողջապահության բնագավառում:
40. Մարզպետի լիազորությունները սոցիալական ապահովության բնագավառում:
41. Մարզպետի լիազորությունները մշակույթի և սպորտի բնագավառներում:
42. Մարզպետի լիազորությունները բնության և շրջակա միջավայրի պահպանության բնագավառում:
43. Կենտրոնական և տարածքային կառավարման մարմինների փոխհարաբերությունները:
44. Տեղական ինքնակառավարումը որպես սահմանադրական կարգի հիմունք:
45. Տեղական ինքնակառավարումը որպես համայնքային նշանակության հարցերի ինքնուրույն լուծման իրավունք:
46. Տեղական ինքնակառավարումը որպես ժողովրդաիշխանության իրականացման ձև:
47. Տեղական ինքնակառավարման հիմնական տեսությունները:
48. Ազատ համայնքի տեսության էությունը:
49. Ինքնակառավարման հասարակական և պետական տեսությունները:
50. Տեղական ինքնակառավարման արտասահմանյան մոդելները:
51. Տեղական ինքնակառավարման տեսությունների էվոլյուցիան:

ՄԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԱՄԲԻՈՆ
«ՀՀ ՄՈՒՆԻՑԻՊԱԼ ԻՐԱՎՈՒՆՔ» ԴԱՍԸՆԹՍՑԻ

2-րդ ընթացիկ ստուգման

ՀԱՐՑԱՇԱՐ

1. Տեղական ինքնակառավարման սկզբունքներն՝ ըստ ՀՀ օրենսդրության:
2. Տեղական ինքնակառավարման սկզբունքներն՝ ըստ 1985թ. «Տեղական ինքնակառավարման մասին Եվրոպական Խարտիայի»:
3. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործառույթները:
4. Տեղական ինքնակառավարման գործունեության ֆինանսա-տնտեսական հիմունքները:
5. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեության իրավական հիմունքները:
6. Տեղական ինքնակառավարման համակարգը ՀՀ-ում:
7. Միջհամայնքային միավորումները:
8. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների նշանակման և անցկացման ժամկետներն ու կարգը:
9. Համայնքի ղեկավարի և ավագանու անդամի թեկնածուների առաջադրումը, գրանցումը և իրավական վիճակը:
10. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրություններում թեկնածուների գրանցումը մերժելու, անվավեր ճանաչելու և ուժը կորցրած ճանաչելու հիմքերը և կարգը:
11. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների նոր և արտահերթ ընտրությունների նշանակումը (հիմքերն ու կարգը):
12. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունները (ընդհանուր բնութագիրը):
13. Համայնքի ավագանու իրավական վիճակը:
14. Համայնքի ավագանու գործունեության կազմակերպումը:
15. Համայնքի ավագանու անդամի իրավական վիճակը:
16. Համայնքի ավագանու անդամի և համայնքի ավագանու լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցումը:
17. Համայնքի ղեկավարի իրավական վիճակը:
18. Համայնքի ղեկավարի օժանդակ մարմինները (հիմնարկ, կազմակերպություն և աշխատակազմ):
19. Համայնքային ծառայության իրավական կարգավորման առանձնահատկությունները:
20. Համայնքի ղեկավարի պաշտոնանկությունը (հիմքերը, կարգը):
21. Համայնքի ղեկավարի լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցման հիմքերը և կարգը:
22. Համայնքի ղեկավարի լիազորությունները քաղաքաշինության բնագավառում:
23. Համայնքի ղեկավարի լիազորությունները ֆինանսների բնագավառում:
24. Համայնքի ղեկավարի լիազորությունները ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց իրավունքների պաշտպանության բնագավառում:
25. Համայնքի ղեկավարի լիազորությունները տրանսպորտի, կոմունալ տնտեսության և բարեկարգման բնագավառներում:
26. Համայնքի ղեկավարի լիազորությունները առևտրի և սպասարկման բնագավառում:
27. Համայնքի ղեկավարի լիազորությունները կրթության, մշակույթի և երիտասարդության հետ տարվող աշխատանքների բնագավառում:
28. Համայնքի ղեկավարի լիազորությունները աշխատանքի և սոցիալական ծառայության, առողջապահության, ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի բնագավառում:

29. Համայնքի ղեկավարի լիազորությունները գյուղատնտեսության և հողօգտագործման բնագավառներում:
30. Համայնքի ղեկավարի լիազորությունները բնության և շրջակա միջավայրի պահպանության բնագավառում:
31. Համայնքի ղեկավարի գործունեությունը պաշտպանության և հասարակական կարգի պահպանության բնագավառներում:
32. Համայնքի ղեկավարի և ավագանու փոխհարաբերությունների բնույթը:
33. Տեղական ինքնակառավարման երաշխիքների հասկացությունը և համակարգը:
34. Համայնքի սեփականությունը և տնտեսական գործունեությունը (սեփականության օբյեկտները, գոյացման աղբյուրները, սահմանափակումները):
35. Համայնքի բյուջեն (հասկացությունը, կառուցվածքը, ձևավորման աղբյուրները):
36. Բյուջետային գործընթացը համայնքում:
37. Վարչական հսկողությունը տեղական ինքնակառավարման մարմինների նկատմամբ (բովանդակությունը և սահմանները):
38. Պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների փոխհարաբերությունները:
39. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեության իրավական և մասնագիտական հսկողությունը:
40. Անմիջական և ներկայացուցչական ժողովրդավարության ձևերի գույակցումը տեղական ինքնակառավարման համակարգում:
41. Երևանի ավագանու իրավական կարգավիճակը և լիազորությունները:
42. Երևանի ավագանու կազմակերպման կարգը:
43. Երևանի ավագանու կառուցվածքը:
44. Երևանի ավագանու իրավասությունը և իրավական ակտերը:
45. Երևանի ավագանու գործունեության կազմակերպումը:
46. Երևանի ավագանու անդամի իրավական վիճակը և լիազորությունները:
47. Երևանի ավագանու վերահսկողական լիազորությունները:
48. Երևանի քաղաքապետի իրավական կարգավիճակը, լիազորությունների ընդհանուր բնութագիրը և իրավական ակտերը:
49. Երևանի քաղաքապետի ընտրության և լիազորությունների դադարեցման կարգը:
50. Երևանի քաղաքապետի լիազորություններն ավագանու հետ հարաբերություններում:
51. Երևանի քաղաքապետի լիազորությունները գործադիր իշխանության հանրապետական մարմինների և դրանց քաղաքային ծառայությունների հետ հարաբերություններում:

Դասախոս՝

Վ. Ռաֆայելյան